

University of Groningen

Land grabbing and its environmental justice implications

Busscher, Nienke Annemarie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Busscher, N. A. (2018). *Land grabbing and its environmental justice implications*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

English summary

Nederlandse
samenvatting

About the Author

Acknowledgements

Appendix I - *interview guide*

Appendix II - *consent form*

English summary

*Land grabbing and its environmental
justice implications*

Introduction to this PhD

For over a decade there has been an increase in the commodification of land to meet the demand for food and materials, resulting in land acquisitions by a wide range of actors, especially companies and investment funds. This phenomenon is also known as land grabbing. Land grabbing causes the displacement of people creating inequality, social impacts and human rights impacts. Land grabbing has major negative social impacts on the lives and livelihoods of people living in areas where land grabbing is taking place. It also leads to serious environmental degradation. Land grabbing can take many forms, can happen under different conditions, occurs in a variety of contexts, and has different drivers and implications.

At the time of starting this PhD, in 2013, pressing topics were to analyse the impacts of land grabbing more rigorously, to understand the legal and political context in which land grabbing takes place, to explore the historical and political antecedents exacerbating the impact of land grabbing, and how agency and resistance shapes land grabbing dynamics. These topics have shaped this PhD research.

To fully grasp crucial issues in land grabbing and its multi-scalar character, a governance perspective was chosen for this research. A focus on governance allows exploration of the multi-scalar political context and dynamics in which land grabbing takes place. Also, it helps to understand which policies and practices lead to injustice and how affected communities resist. The interplay between actors over land is one of constant renegotiation, restructuring and readjustment. Social, political and environmental dynamics (or a combination of these) influence the modes of land regulation and governance in the context of land grabbing.

This research combines the scholarships of *political ecology*, *environmental justice* and *governance* as they add value to the study of land grabbing in various ways. First, this combination brings on board an understanding of the power dimensions of different actors, including the role of the state in land grabbing. Second, it links broader multi-scalar socio-political dynamics of actors negotiating control over land. Third, the synergy between land grabbing, political ecology, environmental justice and governance helps to identify in more detail the vulnerable groups that suffer the consequences of land grabbing. Finally, analysing land grabbing from an environmental justice perspective also strengthens the discussion on why land grabbing leads to injustice.

The main research questions that guide this research are:

- What are the social, political and environmental dynamics underlying the contemporary governance of land grabbing?; and
- What are the implications of land grabbing in terms of environmental justice?

Case studies and methodology

In order to answer these research questions, Argentina was chosen to understand the phenomenon of land grabbing. Over the past decade, Argentina has dealt with a large variety of land grabbing, including land grabbing for industrial tree plantations, agriculture and nature conservation. Land grabbing throughout Argentina has been particularly problematic for local communities and has led to much conflict over land use and concern about security of land tenure. In the two provinces studied, Corrientes and Santiago del Estero, many smallholders reside in situations of informal title or precarious land tenure.

An extensive literature review was done on land grabbing and different case studies were studied in Argentina. The empirical data was derived from studying land grabbing in several locations and from complementary perspectives:

- the conservation program of the philanthropist Douglas Tompkins in the protected area, Los Esteros del Iberá, Corrientes;
- the investments of the investment fund Harvard Management Company in industrial tree plantations in the protected area, Los Esteros del Iberá, Corrientes;
- expansion of industrial tree plantations in Corrientes;
- agricultural expansion in Santiago del Estero; and
- state-civil society collaborations in the context of land grabbing in Santiago del Estero.

This research is the result of four visits to Argentina, totalling 10 months of fieldwork. During the research, a multi-methods approach was adopted, with a wide range of social research methods used, including: document analysis, analysis of media reports, in-depth interviews and participant observation with field visits and attendance at village meetings where land use issues and land tenure were discussed.

Outline and content of the thesis

In **Chapter 2**, ‘political ecology’ and ‘environmental justice’ frameworks are linked to analyse land grabbing and its implications for governance. This chapter stresses that examinations of land grabbing that are inflected by political ecology and environmental justice frames will allow for a better comprehension of the multi- and inter scalar mechanisms, processes, and practices that lead to inequality.

In **Chapter 3**, the Harvard Management Company’s investments in industrial tree plantations, and the conservation project of Douglas Tompkins in the protected area, *Los Esteros del Iberá* are examined. Their activities have increased the complexity of socio-political dynamics in the

region, leading to contradictions and conflicts, as well as to a strengthened commitment to manage the *Iberá* region better. Nevertheless, local communities perceived little difference between land grabbing for conservation and industrial tree plantations, with all land transfers increasing inequality.

In **Chapter 4**, the environmental justice implications of land grabbing are examined. This chapter highlights that local people in Santiago del Estero and Corrientes often considered pre-existing injustices to be more pressing to address than land grabbing issues. They often tacitly accepted injustices, resulting in communities becoming displaced, fenced-in, or forcibly evicted. Consequently, already-vulnerable people continue to live in unhealthy conditions, insecure tenure situations, and bear a disproportionate social and environmental burden.

In **Chapter 5**, two agencies are studied that were established in response to protest and political pressure, to address the precarious land tenure situation in Santiago del Estero. Even though many scholars consider these collaborations to be introduced by nation states only to gain and maintain political power, this chapter shows how rural communities are supported by these initiatives. By empowering rural populations in Santiago del Estero, active social movements can make a difference in addressing the negative implications of land grabbing. Nevertheless, the agencies operated in a space of ongoing tension between global forces, political power plays, and stakeholder struggles.

The findings of these chapters are presented below structured by the two research questions.

Findings

The social, political and environmental dynamics underlying the contemporary governance of land grabbing

In many rural areas in Argentina, the state has failed to meet its key responsibilities. Therefore, most rural communities are in a state of social deprivation and people live in impoverished conditions. This was visible in the lack of basic needs such as access to adequate food, water, income, mobility, work, education, healthcare and housing. Most people also lacked formal land title. The obstacle of formalization of land rights and the pre-existing injustices experienced by local communities aggravated the negative impacts of land grabbing and the extent to which local communities could cope with land grabbing. The roots of the marginalization of local communities lie in past policies and practices that enabled unequal ownership and access to land. Even though communities might have known the risks of not formalizing land tenure, they would invest time addressing other pre-existing injustice rather than the fundamental issues of securing land access.

Responsibility for allowing land grabbing to occur is shared among many actors across geographical scales. As shown in Chapter 3 on the Harvard Management Company and Douglas Tompkins, land grabbers are attracted to relatively low land prices, but are also attracted by a business-friendly investment climate and weak environmental regulations in Argentina. In general, the national and provincial governments of Argentina have a weak regulatory role and therefore, social and environmental impacts of land grabbing are exacerbated.

Social movements played an important role in informing civil-society about their land rights, empowering people, and improving land tenure security. The role of social movements was exercised in different ways, from mobilizing people, scale jumping, to state-civil society collaborations. The possibilities to achieve social transformative action for social movements and local people depends on many things like the political setting, remoteness, available resources, access to information, and external contacts. In Santiago del Estero, after years of political pressure, the provincial government gave different social movements and NGOs a way to address issues provoked by land grabbing. The two agencies, the Registry of Possessors (i.e. *Registro de Poseedores*) and the Emergency Committee (i.e. *Comité de Emergencia*), were established and constitute a joint effort between the provincial government and civil society to address land conflicts. With their activities, the barriers to formalize land tenure were somewhat lowered and communities were better assisted to deal with the violent confrontations they sometimes experienced with investors. However, the actions of these two agencies do not provide sufficient countervailing power against the actors, many of whom utilise violent strategies to dispossess people of their land.

As discussed in Chapter 3, protected areas can also be vulnerable to land grabbing. Even green initiatives can lead to land grabbing, as many uses of the environment promoted under the neo-liberal conservation discourse are destructive, with severe socio-environmental impacts. Even though the investments in protected areas may be ostensibly green, local people may suffer the same impacts as they do from conventional land grabs.

The implications of land grabbing in terms of environmental justice

Land grabbing can be considered to be a major environmental justice issue, in that disadvantaged communities become displaced, fenced-in, or forcibly evicted. Vulnerable people in rural areas in Argentina face disproportionate environmental injustice and experience various forms of violence – actual, structural and slow violence (Chapter 4). The unequal distribution of harms, the limited extent of local participation in decision-making, procedural justice issues, and the lack of recognition of and respect for local people and local cultures, are key issues in the land grabbing discourse. Land grabbing has many socio-environmental impacts that are felt by already-vulnerable people, especially Indigenous peoples. As mentioned before, the impact of

land grabbing is exacerbated by the pre-existing inequalities in rural areas, such as the lack of education, basic services and infrastructure.

Land grabbing and land use change are a serious threat to the effective functioning and wellbeing of local communities and to the way of life of many communities. Land grabbing endangers the continuation of diverse cultures and ways of living. These negative socio-environmental impacts were observed in the agricultural expansion, industrial tree plantations, and in nature conservation.

Even though land grabbing is often portrayed in the literature as being an abrupt happening, my research revealed that it is a process that occurs over time (sometimes many years), with different impacts at different points in the process. Therefore, it is essential to study the temporal dimensions to grasp the real impact of land grabbing. Another key point in understanding the governance of land grabbing, is the crucial role of socio-political and socio-environmental particularities of different places. Land grabbing fosters complex processes that vary by locality.

Under certain circumstances, land grabbing can open-up spaces for reflecting on the environmental values and social responsibilities of individuals, communities, NGOs, governments and companies. This was shown in the case of Douglas Tompkins (Chapter 3) and with the discussion of the collaboration between social movements and the provincial government (Chapter 5). Nevertheless, these types of changes in governance are often only created under political pressure and may not achieve effective wellbeing outcomes for local communities.

Final remarks

Several recommendations are given for local communities, social movements/NGOs, governments, international organizations, and for companies engaged in activities that might be perceived as land grabbing to address land issues. The most important recommendation concerns the formalization of land titles for local communities. It is highly desirable for this path to be pursued as it brings better protection for communities. Pursuing this path also includes giving greater consideration to improving their documentation and action that demonstrate occupation of the land (*actos posesorios*). NGOs should actively disseminate information to local communities on land rights, data on land use changes, tools for mapping, and the actions necessary to establish land entitlements, in order to improve the ability of local people to maintain their land access and to defend their land. Governments also have a role as they should enable the efficient and affordable formalisation of land title for people with customary land tenure. As land title formalization is of great importance in the recommendations of this thesis, there is an

consequent need for understanding how local people and communities can be protected from the adverse or perverse outcomes that can arise from the formalisation of land tenure. Other important recommendations are that international organizations should promote the strengthening of corporate social responsibility policies and practices at all levels, and that companies should be mindful of the social and environmental consequences of their investments.

In conclusion, this thesis has shown that there is an immediate need for addressing the long term issues and cumulative impacts of land grabbing, as well as to addressing the pre-existing injustices experienced by local communities.

Nederlandse samenvatting

*Landroof en de consequenties
voor de lokale gemeenschap*

Inleiding tot dit doctoraat

Het afgelopen decennium is de grootschalige commercialisering van land toegenomen om te voorzien in de vraag naar voedsel en goederen, wat resulteert in landaankopen door een breed scala aan actoren, waaronder bedrijven en investeringsfondsen. Dit fenomeen wordt ook wel landroof genoemd. Landroof leidt tot het verdrijven van de lokale bewoners, wat ongelijkheid en mensenrechtenschendingen in de hand werkt. Landroof heeft grote negatieve sociale gevolgen voor het leven van mensen die wonen in gebieden waar landroof plaatsvindt. Het leidt ook tot ernstige milieuschade. Landroof kan vele vormen aannemen, kan onder verschillende omstandigheden plaatsvinden, komt voor in verschillende gebieden en heeft verschillende drijfveren en implicaties.

In 2013, tijdens de aanvang van dit doctoraat, was het belangrijk om verschillende onderwerpen op het gebied van landroof verder te analyseren: het beter in kaart brengen van de gevolgen van landroof; het beter begrijpen van de juridische en politieke context waarin landroof plaatsvindt; het onderzoeken of en hoe de politieke geschiedenis van een gebied de impact van landroof mogelijk beïnvloedt; en hoe weerstand en protest landroof praktijken beïnvloedt. Deze onderwerpen hebben dit promotieonderzoek vorm gegeven.

In dit onderzoek is een 'governance'-perspectief gekozen om de gevolgen van landroof beter te begrijpen en de processen die van invloed zijn op landroof op verschillende schaalniveaus te onderzoeken. Een governance perspectief maakt het mogelijk om de politieke processen en context te analyseren. Daarnaast helpt een governance perspectief te begrijpen wat voor type beleid en welke praktijken tot onrecht leiden en hoe de getroffen gemeenschappen zich trachten te verzetten. Wanneer het gaat over land bezit en toegang tot land is de wisselwerking tussen actoren één van constante heronderhandeling, herstructurering en aanpassing. Sociale, politieke en ecologische processen (of een combinatie hiervan) beïnvloeden de wijzen van landregulering en bestuur in de context van landroof.

Dit onderzoek combineert de onderzoeksvelden '*politieke ecologie*', '*milieurechtvaardigheid*' en '*governance*'. Deze combinatie van onderzoeksvelden voegt op verschillende manieren waarde toe aan de studie van landroof. Ten eerste brengt het inzicht in de machtsverhoudingen tussen verschillende actoren, inclusief de rol van de overheid bij landroof. Ten tweede ligt de nadruk binnen deze vakgebieden op het bestuderen van actoren op verschillende sociaal-politieke schaalniveaus. Ten derde helpt een synergie tussen landroof, politieke ecologie, milieurechtvaardigheid en governance om de kwetsbare groepen die de gevolgen van landroof ondervinden, nader te identificeren. Ten slotte versterkt het analyseren van landroof vanuit een milieurechtvaardigheidsperspectief ook de discussie over waarom landroof ernstig onrecht met zich meebrengt.

De volgende onderzoeksvragen staan centraal in dit onderzoek:

- Wat zijn de sociale, politieke en ecologische processen die ten grondslag liggen aan de governance van landroof?; en
- Wat zijn de milieurechtvaardigheidsimplicaties van landroof?

Case studies en methodologie

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, is in Argentinië onderzoek gedaan om het fenomeen landroof te bestuderen. Het afgelopen decennium heeft Argentinië te maken gehad met een grote verscheidenheid aan landroof met verschillende doeleinden, inclusief landroof voor industriële boomplantages, landbouw en natuurbehoud projecten. Landroof in Argentinië is bijzonder problematisch voor lokale gemeenschappen die afhankelijk zijn van het land en het heeft geleid tot veel conflicten over landgebruik. In de twee provincies waar onderzoek is gedaan, Corrientes en Santiago del Estero, wonen veel boeren die geen eigendomsbewijs hebben van het land, wat leidt tot onrust over de voortzetting van hun manier van bestaan.

Een uitgebreide literatuurstudie is uitgevoerd over landroof en er zijn verschillende case studies uitgevoerd in Argentinië. De empirische data is verkregen met het bestuderen van landroof op verschillende locaties en vanuit complementaire perspectieven:

- het natuurbehoud programma van de filantroop Douglas Tompkins in het natuurgebied, Los Esteros del Iberá, Corrientes;
- de investeringen van de Harvard Management Company in industriële boomplantages in het natuurgebied, Los Esteros del Iberá, Corrientes;
- de expansie van industriële boomplantages in Corrientes;
- de expansie van landbouw in Santiago del Estero; en
- de samenwerking tussen de provinciale overheid en protestbewegingen om landroof aan te pakken in Santiago del Estero.

Dit onderzoek is het resultaat van vier veldwerkbezoeken aan Argentinië. In totaal is er 10 maanden veldwerk uitgevoerd. Tijdens het onderzoek werd een multi-methoden-aanpak toegepast, met een breed scala aan sociale onderzoeksmethoden, waaronder documentanalyse, analyse van mediaberichten, diepte-interviews en observatie. Tijdens het onderzoek zijn verschillende dorpsbijeenkomsten bijgewoond waar problemen over landgebruik en grondbezit werden besproken.

Overzicht en inhoud van het proefschrift

In **hoofdstuk 2** worden de inzichten van ‘politieke ecologie’ en ‘milieurechtvaardigheid’ samengevoegd om landroof en de implicaties daarvan voor governance te analyseren. Dit hoofdstuk

benadrukt dat de combinatie van politieke ecologie en milieurechtvaardigheid een beter beeld geeft van de processen en praktijken die tot ongelijkheid leiden bij landroof.

In **hoofdstuk 3** worden de investeringen van de Harvard Management Company in industriële boomplantages en het natuurbehoud programma van Douglas Tompkins in het beschermde natuurgebied Los Esteros del Iberá onderzocht. Hun activiteiten hebben de complexiteit van de sociaal-politieke dynamiek in de regio vergroot, wat heeft geleid tot conflicten, maar ook tot programma's om het natuurgebied *Iberá* beter te beheren. Desalniettemin ervoeren de lokale gemeenschappen weinig verschil tussen landroof voor natuurbehoud en industriële boomplantages, waarbij beide typen landroof ongelijkheid in de hand werkten.

In **hoofdstuk 4** worden de gevolgen van landroof onderzocht vanuit een milieurechtvaardigheidsperspectief. Dit hoofdstuk benadrukt dat de lokale bevolking in Corrientes en Santiago del Estero vaak bestaand onrecht als urgenter ervoeren, en het aanpakken van deze type onrecht een hogere prioriteit gaf dan problemen rondom landroof. Ze accepteerden vaak stilzwijgend onrecht dat landroof veroorzaakte, waardoor gemeenschappen ontheemd raakten, werden ingesloten door plantages of met geweld werden verdreven. Reeds kwetsbare mensen werden onevenredig hard geraakt door de sociale en ecologische gevolgen van landroof.

In **hoofdstuk 5** worden twee agentschappen bestudeerd die zijn opgezet naar aanleiding van protest en politieke druk, om de situatie rondom land conflicten in Santiago del Estero aan te pakken. Hoewel veel onderzoekers van mening zijn dat deze samenwerkingsverbanden alleen door nationale staten worden geïntroduceerd om politieke macht te verwerven en te behouden, laat dit hoofdstuk zien dat lokale gemeenschappen juist worden ondersteund door deze initiatieven. Sociale bewegingen in Santiago del Estero konden een verschil maken bij het aanpakken van de negatieve implicaties van landroof door de lokale gemeenschappen weerbaarder te maken.

De belangrijkste bevindingen van deze hoofdstukken worden hieronder gepresenteerd, gestructureerd door de twee onderzoeksvragen.

Bevindingen

De sociale, politieke en ecologische processen die ten grondslag liggen aan de governance van landroof

In veel rurale gebieden van Argentinië is de overheid er niet in geslaagd zijn belangrijkste verantwoordelijkheden te vervullen. Hierdoor verkeren de meeste lokale gemeenschappen in een staat van sociale deprivatie en leven mensen in precaire omstandigheden. Dit was zichtbaar in

het gebrek aan basisbehoeften zoals toegang tot voldoende voedsel, water, inkomen, mobiliteit, werk, onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting. De meeste mensen beschikten ook niet over eigendomsbewijzen van het land waar ze al decennia woonden. De lokale bevolking ervoer verschillende obstakels om landrechten te formaliseren. De reeds bestaande ongelijkheid, zoals het missen van scholing, ervaren door lokale gemeenschappen, verergerde de negatieve gevolgen van landroof en de mate waarin lokale gemeenschappen zich konden weren tegen landroof. De wortels van de marginalisering van lokale gemeenschappen liggen in eerder uitgevoerd beleid en praktijken die ongelijke eigendom van land mogelijk maakten. Hoewel gemeenschappen zich misschien bewust waren van de risico's van het niet formaliseren van grondbezit, investeerden ze meer tijd in het aanpakken van andere reeds bestaand onrecht in plaats van de fundamentele kwesties, zoals het veilig stellen van landeigendom.

Vele actoren op verschillende geografische niveaus delen de verantwoordelijkheid voor landroof. Zoals te zien is in hoofdstuk 3 over de Harvard Management Company en Douglas Tompkins, worden land investeerders aangetrokken door relatief lage landprijzen, maar worden ze ook aangetrokken door een bedrijfsvriendelijk investeringsklimaat en zwakke milieuregels in Argentinië. Over het algemeen hebben de nationale en provinciale regeringen van Argentinië een zwakke regulerende rol en daarom worden de sociale en ecologische gevolgen van landroof nog groter.

Sociale bewegingen speelden een belangrijke rol in kwesties van landroof, bijvoorbeeld door het informeren van de lokale bevolking over hun landrechten en het verbeteren van de veiligheid van grondbezit. Daarnaast werkten sociale bewegingen aan het mobiliseren van mensen, zochten ze samenwerkingen met instanties en bewegingen op verschillende schaalniveaus om zo de kans op het bereiken van hun doelen te vergrootten, en zochten ze toenadering tot de overheid om samen de lokale bevolking te assisteren in de problematiek van landroof (zie hoofdstuk 3 en 5). De mogelijkheden om veranderingen teweeg te brengen hangen af van veel componenten zoals de politieke context, de afstand, beschikbare middelen, toegang tot informatie en externe contacten. In Santiago del Estero gaf de provinciale overheid, na jaren van politieke druk, verschillende sociale bewegingen en non-gouvernementele organisaties (NGOs) de mogelijkheid om de problemen van landroof aan te pakken in samenspraak met de overheid. Er werden twee agentschappen opgericht, namelijk het Register voor Landbezitters (*Registro de Poseedores*) en het Noodcomité (*Comité de Emergencia*). De agentschappen verlaagden de barrières om grondbezit te formaliseren en stonden lokale gemeenschappen beter bij om de gewelddadige confrontaties met investeerders aan te pakken. Ondanks deze positieve impact van de twee agentschappen, kunnen ze niet voldoende tegendruk bieden tegen de actoren die gewelddadige strategieën gebruiken om de mensen van hun land te verjagen.

Zoals besproken in hoofdstuk 3 zijn beschermde natuurgebieden niet immuun voor landroof, omdat zelfs 'groene initiatieven' tot landroof kunnen leiden. Onder het neoliberale natuurbehoud-discours is een type natuurbehoud gepromoot dat ruimte geeft aan o.a. bedrijven om land te kopen in natuurgebieden. Dit is vaak destructief voor de mensen die gebruik maken van deze grond, alsmede met ernstige gevolgen voor de biodiversiteit. Hoewel de investeringen in natuurgebieden ogenschijnlijk "groen" zijn, kan de lokale bevolking dezelfde gevolgen ondervinden als bij conventionele landroof.

De milieurechtvaardigheidsimplicaties van landroof

Landroof kan worden beschouwd als milieuonrecht, omdat achtergestelde gemeenschappen ontheemd worden, in hun vrijheid ingeperkt worden of met geweld verdreven worden. Kwetsbare mensen in rurale gebieden in Argentinië worden geconfronteerd met disproportioneel onrecht en ervaren verschillende vormen van geweld (hoofdstuk 4). De ongelijke verdeling van leed, de beperkte mate van lokale participatie in besluitvorming, de procedurele rechtvaardigheidskwesties, en het gebrek aan erkenning en respect voor lokale mensen en culturen zijn kernthema's in het landroof-discours. Landroof heeft vele socio-ecologische gevolgen die worden gevoeld door mensen die reeds kwetsbaar zijn, vooral inheemse volken. Zoals eerder vermeld, wordt de impact van landroof verergerd door de bestaande ongelijkheid in rurale gebieden, zoals het gebrek aan onderwijs, basisvoorzieningen en infrastructuur.

Landroof en verandering van landgebruik vormen een ernstige bedreiging voor het effectief functioneren, het welzijn en de manier van leven in lokale gemeenschappen. Landroof brengt het voortbestaan van verschillende culturen en manieren van leven in gevaar. Deze negatieve socio-ecologische gevolgen werden zowel waargenomen in de expansie van de industriële landbouw en industriële boomplantages, als in de expansie van natuurbehoud projecten.

Hoewel landroof in de literatuur vaak wordt geportretteerd als een abrupte gebeurtenis, onthult dit onderzoek dat het een proces is dat zich in de loop van de tijd (soms vele jaren) ontvouwt, met verschillende gevolgen op verschillende momenten in het proces. Om de werkelijke impact van landroof volledig te omvatten is het daarom essentieel om de gevolgen van landroof over een lange periode te bestuderen. Ook is het belangrijk om de sociaal-politieke en socio-ecologische kenmerken van verschillende plekken beter in kaart te brengen, aangezien de processen van landroof per plaats verschillen.

Onder bepaalde omstandigheden kan landroof de mogelijkheid geven om zowel te reflecteren op sociale waarden en de waarde van een gezond functionerende ecosysteem, als de verantwoordelijkheden van individuen, gemeenschappen, NGOs, overheden en bedrijven hierin. Dit werd aangetoond in het geval van Douglas Tompkins (hoofdstuk 3) en ook in de samenwerking

tussen protestbewegingen en de provinciale overheid (hoofdstuk 5). Desalniettemin worden dit soort governance-veranderingen vaak alleen onder politieke druk gevormd en resulteren ze mogelijk niet in de gewenste resultaten voor lokale gemeenschappen.

Tot slot

Er worden in dit proefschrift een aantal aanbevelingen gedaan om conflicten over toegang tot land aan te pakken voor verschillende actoren, zoals lokale gemeenschappen, sociale bewegingen/ NGO's, overheden, internationale organisaties en voor bedrijven die zich bezighouden met activiteiten die kunnen worden gezien als landroof. De belangrijkste aanbeveling betreft de formalisering van landtitels voor lokale gemeenschappen. Het is zeer gewenst dat, wanneer mogelijk, hierop actie wordt ondernomen, omdat het een betere bescherming voor deze gemeenschappen biedt. Het nastreven van het formalisering van landgebruik houdt ook in dat er door lokale gemeenschappen meer aandacht besteedt moet worden aan het versterken van hun vermogen om landrecht te claimen. Dit kan door middel van het beter op orde brengen van de documenten waarmee ze kunnen aantonen dat zij het land gebruiken (*actos posesorios*). NGOs moeten actief informatie over landrechten aan lokale gemeenschappen verstrekken, en moeten voorzien in hulpmiddelen voor het in kaart brengen van landgebruik. Overheden hebben ook een rol, namelijk het ontwikkelen van een efficiënte en betaalbare manier om de formalisering van land mogelijk te maken. Aangezien formalisering van de landtitels van groot belang is in de aanbevelingen van dit proefschrift, is er tegelijkertijd behoefte aan inzicht in hoe lokale gemeenschappen beschermd kunnen worden tegen de ongunstige en perverse uitkomsten die kunnen voortvloeien uit de formalisering van grondbezit. Een andere belangrijke aanbeveling is dat internationale organisaties maatschappelijk verantwoord ondernemen moeten verbeteren en stimuleren. Daarnaast wordt bedrijven aangeraden de sociale en ecologische gevolgen van hun investeringen veel meer in acht te nemen.

Dit proefschrift heeft aangetoond dat er een onmiddellijke behoefte is voor het aanpakken van de lange-termijn gevolgen en cumulatieve effecten van landroof en het reeds bestaand onrecht ervaren door lokale gemeenschappen.

About the Author

Nienke Busscher

Nienke Busscher (1986) conducted this PhD research at the University of Groningen, the Netherlands and the Catholic University of Leuven, Belgium. Nienke holds a Bachelor degree (2008) in International Business and Languages from the Hanze University of Applied Sciences, Groningen and a Master degree (2012) in International Development Studies from the Wageningen University and Research centre in the Netherlands.

For her Master thesis she collaborated with the local NGO Fundapaz in Argentina. She conducted research on land conflicts, focusing on the strategies rural communities used to maintain access to customary used land. She also participated in several mapping activities, communal meetings on land use and capacity building activities. Building on her Master thesis, she wrote a research proposal which led her to starting a PhD position in September 2013 at the Faculty of Spatial Sciences, University of Groningen.

In 2014, she obtained the scholarship 'Excellence scholarship for Latin Americans and Europeans'. This is a program of Erasmus Mundus Action 2 of the European Union. As part of this scholarship, she collaborated with the Argentinian scholars Brian Ferrero and Alejandro Oviedo from the National University of Misiones, Faculty of Humanities and Social Sciences.

Nienke taught in several courses during her PhD. In 2014, Nienke was a tutor during the 'Intensive Program - Spatial Development Planning' in Ankara, Turkey. In 2016, she supervised five working groups in the course 'People, Place and Culture'. These student groups investigated environmental justice issues in the North of the Netherlands. In 2017, she designed, coordinated and taught the course 'Reading Seminar: Key debates in Development Studies' at Globalisation Studies Groningen.

During her employment as a PhD she attended various workshops and she presented her work at several conferences in Japan, Uruguay, Argentina and the Netherlands. These presentations included presentations in Spanish.

Acknowledgements

*“The single greatest cause of
happines is gratitude.”*

(Auliq Ice)

I would like to start by thanking Constanza and Frank for giving me guidance and supervision the past years. Coming from three different continents and speaking three different languages, we have learnt a lot from each other. Constanza, thank you for your enthusiasm, encouragement and efforts in guiding me throughout this PhD. I really enjoyed the fieldwork we did together in Argentina! Frank, thank you for your patience, your efforts in correcting my work, sharing you knowledge and challenging my thoughts.

I am eternally grateful to all the people in Argentina that accepted to share and discuss their stories with me. I have been received with such love and openness by so many people. My PhD has highly depended on their efforts to receive me and taking the time to tell their stories, struggles and dreams. I want to give a special thanks to David Morelos for taking me on fieldtrips, Pedro Orieta for introducing me the legal aspects of land grabbing, Abel Fleita and Jorge Mazzochi for your guidance in Corrientes, and lastly Paola Marozzi for helping me out in Santiago del Estero.

Muchas gracias Brian Ferrero and Alejandro Oviedo for assisting me during my research stay at the Universidad Nacional de Misiones. You both received me very warmly and assisted me greatly by taking me on fieldtrips. Also, *mil gracias* Carolina Gomez and Erica Gomez for your help, sharing your ideas, contacts and thoughts on my research and most importantly, for your friendship. *Muchísimas gracias* Raul Paz for your interest in my research and for putting me in contact with your research team in Santiago del Estero.

I am also grateful for the different friendships that I have established during my PhD, thank you all for your encouragement, help, motivation, and laughs. A special thanks to 'Team Awesome': Steven and Jing, I am very happy to have had you as my office buddies. We made a great team, and we were always there for each other in times of need. Also, a big thanks to our adopted roomie Koen! Your visits were always fun!!

Lidewij van der Ploeg, a special thanks to you. It has been such a pleasure to share my PhD journey with you. Not only could we discuss our research and the ins and outs of the faculty, we also spent a lot of time together outside of the office: on the yoga mat, in Italy and now in Utrecht. Thank you for being there for me and motivating me! I am very grateful that you and Jing are my paranymphs and that we can support each other once again, this time at my defense.

Also a big thanks to all my colleagues, I hold great memories to the beach volley, running at Zernike, parties and lunches with you! A special thanks to Melanie, the Jaspers, Britta, Ward, Marije, Jessica, Karina, Bernal, Koen, Mohammed, Barend, Liesbeth, Mufty, Annemarel (issie), Marijn, Cristina, Elen, and Diana for being such great colleagues.

Also, I want to express my gratitude to my friends who supported me along the way; Jildou, Sophie, Nina, Caro, Julia, Wilma, Eva and Marieke. Thank you Anouk for the design of my cover. I enjoyed to explore my creative side with you and I am really happy with the result. Last but not least, Tjeerd and Esther, thank you for making proposition writing fun!

I also want to thank my family for their love and support during my PhD, I could not have done this without you. Also, a big thank to Doppio, not only for providing a great place to work (Sharon, thank you for all the coffees you poured me last summer), but mostly for the fact that I met Dirk here. Lieve Dirk, dankjewel dat je me hebt gesteund in de laatste, meest uitdagende fase van mijn promotie. Je stond altijd voor me klaar om mijn stukken te verbeteren, je hielp me relativeren wanneer ik het niet meer zag zitten en je gaf me de energie om door te gaan. Laten we volop genieten van de afronding van mijn PhD! ♥

Nienke
Groningen, oktober 2018

Appendix I

Interview guide (Example)

Pauta de entrevista - Interview guide**Fecha y lugar: xx**

Me encuentro realizando una investigación doctoral en la universidad de Groningen en los Países Bajos. La investigación se trata del uso contemporáneo y manejo de los recursos naturales en Argentina, notablemente del creciente demanda por tierra global por agricultura, forestaciones y conservación. Estoy investigando casos en las provincias de Santiago del Estero y Corrientes. Son casos muy distintos que sirven para entender el desarrollo (in)sostenibles en América Latina. Estoy interesado como los procesos de tenencia de tierra y uso de los recursos naturales están desarrollándose en Argentina tal cual sus implicaciones sociales, políticas y ecológicas. En este contexto, le invité para participar en esta investigación.

Preparé un formulario de consentimiento, antes de empezar la entrevista, me gustaría explicarte el eje y el contenido del formulario.

EI ENTREVISTADO XX

Para comenzar me gustaría que me contara un poco acerca de su formación, trayectoria y trabajo en el área de xx. Por qué llegó a interesarse en estos temas? Qué proyectos de investigación/desarrollo ha desarrollado o está desarrollando?

TIERRA

- Cuáles son los objetivos de xx (empresa, programa, institución)?Cuál es la labor que xx está realizando? Como se relaciona su trabajo e institución con el tema del manejo y compras de tierras?Cuál es su área de conocimiento?

Me gustaría que conversáramos sobre el tema de la tierra.

- En este momento, quiénes son los principales compradores/ inversionistas y especuladores en tierra en Argentina? Quien está comprando tierras y para qué? Y que objetivos tienen?
- Como se lleva a cabo el proceso de compra y venta de tierras? Que caminos y estrategias siguen las empresas involucradas? Qué tipo de tierra están comprando? Es tierra que pertenece al estado? A privados? A comunidades? Como se materializa el proceso de compra de tierras? Que barreras y/o dificultades enfrentan los compradores?
- Usted podría explicarme cómo ha cambiado a lo largo de los años la composición de actores que tiene en sus manos el manejo, la propiedad y el cultivo de las tierras? (por ejemplo, la división entre extranjeros y nacionales, y multinacionales, indígenas, etc. etc.)
- Cuáles son los momentos históricos claves dentro del proceso que ha permitido un creciente acaparamiento de tierra en manos de unos pocos? Cuales han sido los puntos de

inflexión y cambios que han permitido esta transformación?

- Qué tipo de regulación y leyes ha facilitado/permitido/acelerado esta transformación?
- Cuáles serían, según usted, las razones principales para que un país como Argentina este permitiendo/facilitando esta alta concentración de la propiedad de la tierra en las manos de unos pocos?
- Cuál es el impacto de este proceso? Y que desafíos sociales, políticos y ecológicos trae esta transformación en términos de acaparamiento?
- Geográficamente y de acuerdo a los diferentes sectores productivos, como está organizada la distribución de la compra de tierra? Como se organiza territorialmente? Existen regiones o territorios más afectados?
- Cuál es su punto de vista y opinión sobre las transformaciones que han dado origen a los acaparamientos de tierra y a una eventual desigualdad en la distribución de los beneficios de este proceso? (leyes, estrategias de empresas)
- Quienes son los principales beneficiados o ganadores de este proceso? Y los más perjudicados? Podría por favor explicar concretamente que se ha ganado y perdido en términos sociales, políticos y ecológicos?
- Ve alguna posibilidad de revertir este proceso? Hay gente protestando contra este proceso?

RECURSOS NATURALES

- Como caracterizaría a la Argentina en términos de regulación, leyes y toma de decisiones sobre el manejo y uso de recursos naturales? En que se parece y diferencia del resto del continente latinoamericano o por ejemplo de sus vecinos Chilenos, Brasileños y/o Bolivianos?
- La semana próxima habrá una consulta popular para rechazar o aceptar la construcción de una represa en Misiones. Según usted, que significa esta consulta dentro del marco de las políticas medioambientales y de recursos naturales en Argentina? Procesos participativos de este tipo son nuevos en Misiones/Argentina?
- He leído sobre la presencia de varias empresas extranjeras en Argentina. Qué rol tienen? Cual es por ejemplo el rol de China y su impacto en el uso de los recursos naturales Argentinos?
- Otro tema que me interesa es la diferencia en la regulación sobre el manejo y uso de recursos naturales en las diferentes provincias. Por ejemplo, en algunas provincias existe una prohibición de minería a cielo abierto (Tucumán, La Rioja, Mendoza, La Pampa, and Rio Negro). Por qué?Cuál es la razón? Qué tipo de consecuencias trae este manejo diferenciado? Como se puede explicar que esto pase en estas provincias y no en las otras?

JUSTICIA AMBIENTAL

- La concentración de recursos naturales en manos de algunos pocos y la desigualdad en la

distribución de los beneficios y consecuencias sociales y medioambientales de esta concentración genera injusticias. Quienes en Argentina están luchando por revertir esta situación? Quienes están liderando estos procesos de contestación? Quien protege y ayuda a los más vulnerables?

- Existen organizaciones comunitarias, indígenas luchando por un manejo y uso más justo de los recursos naturales? Como se lucha por mayor justicia en argentina? Cuáles son los efectos?
- Como han evolucionado los movimientos sociales-medioambientales en estas luchas? Qué rol tienen los indígenas dentro de estos grupos?

POLITICAS

- Cuál es el rol de los medios en el tema del manejo y uso de recursos naturales?
- Cuál es el rol de la universidad y del mundo académico en el tema del manejo y uso de recursos naturales?
- Considerando la conversación que hemos tenido, en su opinión en qué dirección o hacia donde se está moviendo la sociedad de Argentina? Le parece que la situación mejorara o empeorara?
- Cuán importante es para los Argentinos y para la clase política argentina el tema del uso sustentable y justo de los recursos naturales?
- En el futuro cercano hay elecciones en Uruguay, Brasil Argentina y Bolivia, cuál cree usted será la relevancia del tema de los recursos naturales en estas elecciones?

Muchas gracias por su entrevista. Me ha sido de mucha utilidad. Antes de terminarla, quisiera preguntarle si podría aconsejarme nuevas personas para entrevistar y conversar sobre estos temas. Muchas gracias.

Appendix II

Consent form

Acuerdo de Consentimiento - *Consent form*

Gobernanza de acaparamientos de tierras

The governance of land grabbing

Me encuentro realizando una investigación doctoral en la universidad de Groningen en los Países Bajos. La investigación se trata del uso contemporáneo y manejo de los recursos naturales en Argentina, notablemente del creciente demanda por tierra global. Estoy investigando casos en las provincias de Santiago del Estero y Corrientes. Estoy estudiando casos vinculados a compras de tierra para formar áreas protegidas, plantaciones industriales de pino/eucalipto y cultivos de soja. El objetivo es reflexionar sobre los desafíos de gobernanza multi-escalar asociados a la creciente demanda de tierras y recursos naturales en Argentina y las implicaciones rurales subyacentes. Los profesores Frank Vanclay and Constanza Parra de la Universidad de Groningen, Holanda y la Universidad Católica de Lovaina, Bélgica, son los supervisores de mi tesis doctoral.

I am currently conducting my doctoral research at the University of Groningen in the Netherlands. My research is about the contemporary use and management of natural resources, in the context of the increasing global demand for land. We have chosen Argentina as a case study and within Argentina we focus specifically on the provinces of Corrientes and Santiago del Estero where you can find land acquisitions for protected areas, industrial tree plantations and soy cultivation. The case studies serve to get more insights in the role of governance in the context of land acquisitions and the rural implications. My supervisors are Prof. Dr. Frank Vanclay from the University of Groningen and Dr. Constanza Parra from the Catholic University of Leuven, Belgium.

Quisiera contar con su colaboración en relación a la investigación mencionada, y conversar con usted acerca de su experiencia y conocimientos sobre temas de gobernanza medioambiental y socio-económica en Argentina y en la provincia Corrientes o Santiago del Estero. Esta colaboración incluye entrevistas dirigidas a usted y/o a otros miembros de su organización o equipo de trabajo, solicitud de documentos, bases de datos y cualquier otra información que se considere relevante para esta investigación.

I would like to have your collaboration with regard to the previously mentioned topics and learn of your experiences with and involvement in governance in Argentina and especially in Corrientes or Santiago del Estero. This collaboration consists of interviews addressed to you and members of your organization or working group (if applicable), documentation, data bases and any other information that might be considered useful for the research.

Con respecto a la entrevista, le informo que me gustaría grabarla para poder tener un respaldo completo y fiel de la información que usted compartirá conmigo. Por favor, tome

en cuenta que únicamente mis supervisores y yo tendremos acceso al material grabado y transcripciones de las entrevistas. Encima, me gustaría hacer citas de observaciones útiles para fortalecer mis argumentos en mis artículos académicos. Eso será en forma anónima.

I would like to record the interview so that I can obtain an accurate record of your views. Only my supervisors and I will have access to the tapes and the transcripts. Next to this, recordings might be used to quote interesting insights to underline my argument in academic articles.

Todo cuánto usted mencione durante la entrevista o provea como documentación e información será tratado de manera confidencial. Es decir que cualquier información que se considere que pueda ocasionar un riesgo para usted o su organización será tratada con discreción. Si desea mantener nuestra colaboración anónima, su nombre no figurará en ningún documento, publicación, transcripción o parte de la investigación.

Everything you say during the interview will be treated confidentially. That is, any information that might jeopardize you or your organization will be treated with discretion. If you wish to stay anonymous, your name will not appear on the transcript or in any further publication.

Si usted está de acuerdo en formar parte de esta entrevista, tendrá los siguientes derechos:

If you agree to take part in the interview, you have the following rights:

1. **Abstenerse de contestar alguna(s) pregunta(s), terminar la entrevista cuando usted guste, solicitar detener la grabación (sí usted ha dado aprobación de grabar la entrevista) en cualquier momento.**

To refuse to answer any particular question, to terminate the interview at any time, and to switch off the voice recorder (if you have given permission to record the interview) at any time.

2. **Hacer preguntas sobre la investigación o la entrevista, en cualquier momento durante la entrevista o después.**

To ask any further questions about the interview or research project that occurs to you, either during the interview or after.

3. **Permanecer anónimo. Cualquier cosa que pueda revelar su identidad no será incluida en publicaciones o reportes sobre los resultados del proyecto sin su consentimiento explícito.**

To remain anonymous; anything that may reveal your identity will not be included in publications or any other report about the findings of the research without your explicit consent.

Los resultados de esta investigación serán divulgados en artículos académicos que serán firmados por mis supervisores y yo. Éstos serán publicados en revistas científicas o profesionales, y presentados en conferencias y seminarios internacionales.

The results of this research will be reflected in academic articles by my supervisors and me and may be published in academic or professional journals, and/or presented at international conferences and seminars.

Este acuerdo de consentimiento valida la información que se obtenga de las entrevistas y de cualquier otro documento o material que usted o su organización me faciliten para el desarrollo de mi investigación.

This consent form validates the information obtained by the interviews or any other material given to me by you and your organization or group for the development of my research.

Por favor rodee su respuesta - Please encircle your choice.

Doy consentimiento a ser entrevistado(a) para esta investigación bajo las condiciones antes mencionadas <i>I consent to be interviewed for this research on the above conditions</i>	SI	NO
Deseo permanecer anónimo <i>I wish to stay anonymous</i>	SI	NO
Accedo a colaborar con información y datos pertinentes para esta investigación <i>I accept to collaborate with information and data to this research</i>	SI	NO

Nombre del participante <i>Name participant</i>	Firma del participante <i>Signature participant</i>
Teléfonos <i>Telephone number</i>	Correo electrónico <i>E-mail</i>

Nombre del investigador <i>Name researcher</i> Nienke Busscher	Firma del investigador <i>Signature researcher</i>
Teléfonos <i>Telephone number</i> (54) 1156667391 Argentina (31) 6-50495991 Países Bajos	Correo electrónico <i>E-mail</i> n.a.busscher@rug.nl

Lugar (*place*) _____

Fecha (*date*) _____

